

**Громадська організація
«Київська наукова організація
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників міжнародної
науково-практичної конференції:

**«СУЧАСНІ ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ:
ПЕРСПЕКТИВНІ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

12–13 липня 2019 року

ЧАСТИНА II

Київ
2019

УДК 37.01+159.9(063)
С91

Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 12-13 липня 2019 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 2. – 108 с.

УДК 37.01+159.9(063)
С91

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Паславська І. С. СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	41
--	----

СЕКЦІЯ 7. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Булавенко С. Д. ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ.....	44
---	----

СЕКЦІЯ 8. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Любас А. А. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	48
Янок Т. М. ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	51

СЕКЦІЯ 9. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Артюхіна Н. В., Бадю О. А. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕЖ ТА МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВИХ АДАПТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	55
Мельник О. А. ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ СТРУКТУРИ СЛОВА ЯК АСПЕКТУ СВІДОМОСТІ Г. Г. ШПЕТА	59

СЕКЦІЯ 10. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Борисова Ю. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ УСИНОВЛЕННЯ ТА ЗАСОБИ ПОКРАЩЕННЯ ЙОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	63
Бурлакова І. А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я.....	66
Велитченко Л. К. ІНТЕРНАЛЬНЕ ТА ЕКСТЕРНАЛЬНЕ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА.....	69
Орловська О. А. ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХ РОДИН	72

СЕКЦІЯ 11. ЮРИДИЧНА ТА ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Бровко Н. І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПРАВОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	76
---	----

СЕКЦІЯ 12. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Карабасва І. І. ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: МУЛЬТИ-СЕНСОРНИЙ ПІДХІД В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	79
Мар'яненко Л. В. ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ НАЛАГОДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	81
Пішчол В. В. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	85
Соловійова Л. І. ВИБІР ЦІННОСТЕЙ ДИТИНОЮ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	87
Федорчук О. І. СОЦІАЛЬНО ЗНАЧИМИ ЦІННОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В АСПЕКТІ БАТЬКІВСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	90
Яремко Р. Я. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ЮНОСТІ	94

СЕКЦІЯ 13. ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Вавришів О. С. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМПАТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ	98
Кравченко К. О. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПРИЙМАЮТЬ УЧАСТЬ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ.....	100
Platonov V. M., Tsokota V. R. PSYCHOLOGICAL SELECTION FOR RISKY JOBS: DIGITAL APPROACH.....	104

СЕКЦІЯ 13. ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Вавринів О. С., викладач кафедри практичної психології та педагогіки

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМПАТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ

Теоретичний аналіз поглядів науковців на емпатію в різних психологічних теоріях можна стверджувати, що вона вважається важливим чинником індивідуального та професійного розвитку особистості. Багато науковців говорять про те, що емпатія є необхідною умовою розвитку емоційної зрілості особистості та міжособистісного взаєморозуміння.

Наукові дослідження проблеми емпатії, дозволяють зробити такі висновки: структура емпатії складається із трьох взаємопов'язаних компонентів: когнітивний (мисленнєві операції, фактичні знання про об'єкт чи особу), афективний (емоційні реакції на об'єкт чи особу) та конативний (моторні реакції, поведінкові наміри людини в ставленні до цієї особи чи об'єкта, дії, поведінка людини) [2], а також існує дві форми вияву емпатійних почуттів: співпереживання та співчуття. Співпереживання вважається початковою ланкою в процесі становлення емпатії та передбачає переживання суб'єктом аналогічних емоцій об'єкта. Співчуття, в свою чергу вимагає від суб'єкта емпатії певного інтелектуального розвитку та здібностей соціально орієнтуватися, результатом чого стає реальна дія, спрямована на вирішення емпатогенної ситуації, що спостерігається. До того ж, емпатія розглядається як спрямований в одному напрямку процес, де кожна попередня ланка готує появу наступної [1].

Емпатія сприяє розвитку альтруїстичного стилю поведінки та гуманних відносин загалом. Впевнено можна говорити про те, що емпатійне співчуття та співпереживання є мотивом-посередником у діяльності представників допомагаючих професій.

Необхідно наголосити на тому, що працівники аварійно – рятувальних служб свідомо ризикують своїм життям задля порятунку потерпілих. Розглядаючи діяльність рятувальників можемо сказати, що успіх у виконанні службового обов'язку залежить не лише від знань, вмінь та навичок отриманих на університетських лавах. Оскільки рятувальники свідомо йдуть на ризик вико-

нуючи свій професійний обов'язок, то важливими також будуть мотиваційний компонент, моральні, вольові та особистісні якості особистості.

Ефективне виконання професійних обов'язків працівником служби ДСНС України потребує не лише оперування широкими й різнобічним професійними знаннями, вміннями та навичками, а й вимагає наявності певних психологічних якостей. Оскільки професійна діяльність рятувальників пов'язана з важким психоемоційним навантаженням та ризиком для життя саме бажання допомогти людям у багатьох випадках переважає над страхом смерті, що дає можливість успішно виконувати професійне завдання.

Реальна небезпека у рятувальників часто викликає нервові збудження. Саме емпатія, у формі допомагаючої поведінки мобілізуватиме та спонукатиме їх до здійснення аварійно – рятувальних дій, спрямованих на порятунок потерпілих.

З метою визначення рівня емпатійності, як однієї із важливих професійних якостей особистості майбутніх рятувальників нами було здійснено емпіричне дослідження. Дослідження проводилось на базі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності за допомогою методики діагностики рівня емпатійних здібностей В.В. Бойка.

На основі отриманих результатів можемо зробити наступні висновки: високий рівень емпатійних здібностей спостерігається у 8% майбутніх рятувальників, середній рівень – 48%, занижені показники спостерігаються у 34% респондентів та дуже низький рівень емпатії у 11% учасників дослідження. Методика також дала нам можливість визначити який канал прояву емпатії спостерігається у учасників дослідження. Отже, у майбутніх рятувальників переважає канал установок, які сприяють емпатії (24%). Можемо сказати, що у більшості майбутніх рятувальників відсутні установки, які заважають емпатійному сприйняттю. Саме тому, їм нічого не заважає проявляти співчуття, співпереживання та бажання допомогти людям, які цього потребують. У 19% респондентів спостерігається емоційний канал емпатії. За Бойком В.В. емоційний канал емпатії передбачає входження в емоційний резонанс із партнером. В нашому випадку, емоційний канал емпатії майбутніх рятувальників, на основі емоційного співчуття опосередковує дію спрямовану на надання допомоги потерпілим. Проникаюча здатність до емпатії спостерігається у 18% учасників дослідження. Рятувальникам часто доводиться спілкуватися із потерпілими та очевидцями аварій, надзвичайних ситуацій, пожеж тощо. Вміючи налагодити емпатійний контакт та створити довірчу атмосферу спілкування, рятувальники можуть попередити виникнення паніки серед учасників надзвичайної ситуації. Майбутні рятувальники у яких спостерігається раціональний канал емпатії (15%) та ідентифікація в емпатії (15%) відрізняються особливим вмінням аналітично аналізувати ситуацію яка відбувається. Вони постійно готові до надання допомоги потребуючим. У найменшій кількості курсантів

спостерігається інтуїтивний канал емпатії, лише 9%. Майбутні рятувальники, у яких розвинутий інтуїтивний канал емпатії характеризуються вмінням розуміти партнерів в умовах дефіциту інформації та часу. Це відбувається за рахунок збереження попереднього досвіду та емпатійного сприйняття партнерів.

Таким чином, емпатійну дію доцільно розглядати як складну функціональну систему, в якій когнітивний та емоційний компоненти складають взаємозумовлену єдність, що опосередковує дію та формує допомагаючу поведінку. Також можна стверджувати, що саме емпатійність спонукає до вибору професії допомагаючого типу.

Література:

1. Василюшина Т.В. Емпатія як фактор ефективності педагогічного спілкування: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2000. 20 с.
2. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений: науч. пособ. – Киев: Лыбидь, 1990. 191 с.

Кравченко К. О., кандидат психологічних наук,
тимчасово виконуючий обов'язки начальника науково-дослідного відділу
військово-гуманітарних досліджень науково-дослідного центру
*Військового інституту Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПРИЙМАЮТЬ УЧАСТЬ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Дана методика розроблена у рамках проведення науково-дослідної роботи на тему: «Діагностика психологічних характеристик військовослужбовців підрозділів Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, що приймають безпосередню участь в операції Об'єднаних сил» науково-дослідним центром Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Перейдемо до розгляду самої методики визначення психологічних характеристик.

1. Визначення специфіки діяльності видів (родів) військ (сил) Збройних Сил України. На нашу думку, якість психологічного забезпечення напряму від